

KOT

KUNST OMKRING TROLDEN
NR. 1, 29. ÅRGANG APRIL 2021

KALENDER 2021

MAJ 2021

Mandag den 3. til søndag den 30.
på **Vejen Bibliotek**

Udstilling med malerier af Susanne Gemmer.
Se og læs mere på side 23.

Lørdag den 8. kl. 8.00 fra RC

Kunst 6630 Rødding: Besøg på Gottorp Slot.
Pris 300 kr. Tilmelding senest 8. april til 20928400
eller 74847332

Søndag den 9. kl. 13 – 16

Vi mødes på Torvet i Holsted (nord). Derfra går turen på trampestierne mod vest i engene langs Holsted Å.

Onsdag den 19. kl. 19

Foredrag om Karen Blixen ved Dorthe Smedegaard. Se og læs mere på side 4. Entree: 70/90 kr.

JUNI 2021

Søndag den 6. kl. 13 - 16

Buketturens endelige sted og form afhænger af, om Folkefesten gennemføres i Skibelund Krat. Følg omtale på www.vejenkunstmuseum.dk

Tirsdag den 8. kl. 19

Kunst 6630 Rødding: Kunstneraften på Jels Voldsted. Pris 75 kr. Tilmelding: 23308241 / 20928400

JULI 2021

Søndag den 11. kl. 13 – 16

Vi mødes ved Frihedsbroen og traver mod øst på et stræk af Kongeåstien/Hærvejen gennem bl.a. den gamle Skodborg Plantage.

▲ John Hunovs samling af fransk kunstnerkeramik omfatter bl.a. tre værker udført af Ernest Chaplet. Hos denne begyndte Paul Gauguin i 1886 sit arbejde med keramikken. De er en del af de 70 værker, der i februar 2021 er kommet til samlingen som gave fra John Hunovs efterkommere.

▼ Gaven omfatter også de to værker nedenfor. De har en særlig betydning i forhold til Vejen Kunstmuseums hovedperson, billedhugger Niels Hansen Jacobsen. De er udført af to kunstnere, der som han også boede og arbejdede på 65, Boulevard Arago, Paris. Krukken til venstre er udført af Jean Carriès, den mest berømte af de franske kunstnerkeramikere. Han døde to år efter, at Hansen Jacobsen ankom til Paris. Danskeren ejede en af hans krukker, men forærede den til Designmuseum Danmark få år inden museet i Vejen i 1924 blev en realitet. Den anden skål er lavet af Paul Jeanneney – en nær ven og ret selvstændig discipel af Jean Carriès. De havde en fælles passion for asiatisk keramik.

Læs mere om gaven på side 6.

NYT FRA MUSEUMS- OG KUNSTFORENINGEN FOR VEJEN OG OMEGN

Af Claus Jacobsen, konstitueret formand

Siden jul har foreningen ikke afholdt arrangementer p.g.a. nedlukning og forsamlingsforbud. Også museet har været lukket ligesom biblioteket, hvor vi før jul kunne afholde nogle møder.

Vi har udsat den årlige generalforsamling i januar og desuden de planlagte arrangementer i februar og marts.

Nu har Folketinget vedtaget en genåbningsplan, der for os betyder, at vi kan håbe på at starte i maj. Vi har derfor, som det ses af hjemmesiden og i dette nummer af Kunst omkring Trolden, programsat Karen Blixen-foredraget, der skulle have været afholdt tidligere på året, til onsdag den 19. maj.

Om foredraget kan afholdes, bliver det med tilmelding og coronapas, som for andre indendørs kulturaktiviteter efter den 6. maj. Der vil blive sendt besked ud i god tid før den 19. maj.

PÅ GENSYN DEN 3. MAJ?

Susanne Gemmer udstillingen åbnes mandag den 3. maj på Biblioteket. Der holdes ikke taler m.m., men medlemmer er velkomne til at kigge forbi og se udstilling. Forsamlingsforbuddet betyder dog, at der max. må være 10 personer i lokalet. Læs mere på side 23.

Hvis det bliver muligt, håber vi at kunne afholde den udskudte generalforsamling inden sommerferien. Nærmere om det, når vi ved noget mere. Nogle af første halvårs aflyste arrangementer kan forhåbentlig finde nye datoer i efteråret.

Kontingentet for i år er ikke opkrævet, da vi ikke har vedtaget det på generalforsamlingen. Når det sker, bliver det forventeligt nedsat for 2021.

Følg med på foreningens hjemmeside:

WWW.VEJENKUNSTFORENING.DK

Vi kan se, at det lysner, og lad os glæde os over det, men vi er ikke i mål endnu. ■

▲▼ Først på året blev der åbnet for adoption af trestavelsesord til nedfældning i ORDSTRØMMEN, passagen fra Museumspladsens sydvestlige hjørne til Lindegade. Nu er det første læs ordsten ankommet. Et lille udvalg har fået plads i et vindue ved passagen. De er udført af saltglasurmesteren Birgitte Börjeson, Sorø.

▼ En af Karen Blixens skitser.

MUSIKKEN & BILLEDKUNSTEN I KAREN BLIXENS LIV & FORFATTERSKAB

Foredrag onsdag den 19. maj kl. 19

Af Dorte Smedegaard

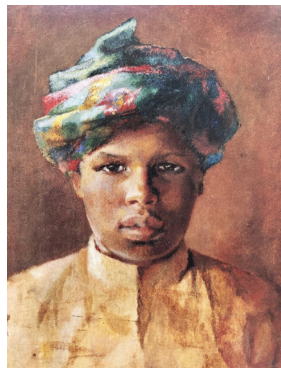
På grund af pandemien flytter vi dette foredrag fra onsdag den 14. april til den 19. maj i håb om, at det til den tid kan gennemføres.

Magi og eventyr krydret med ironi og humor var karakteristisk for Karen Blixens skrivekunst. Allerede fra barnsben var det dog hendes glæde ved tegning og interesse for billedkunsten, som fik stor opmærksomhed i hendes liv. Det førte til en kunstuddannelse både i København og Paris.

I galleriet på Rungstedlund hænger der tegninger og malerier fra hendes hånd. De viser et talent som tegner og maler, som hun havde arvet fra sin mors familie. Under opholdet i Afrika fik hun under svære omstændigheder malet en række portrætter af arbejderne på farmen. De havde svært ved at sidde stille som model, da de mente, at deres sjæl blev suget ud af billedet, hvis det kom til at ligne for godt.

Karen Blixen var ikke selv udøvende indenfor musikken, men hun brugte den som stemningsskabende element i samværet med mennesker, og især i samværet med digteren Thorkild Bjørnvig. Pladesamlingen er på 149 plader – originale optagelser, som hun lyttede til på den gamle akustiske rejsegrammofon, hun havde fået af sin elskede, storvildtjægeren, Dennis Finch Hatton.

Under foredraget vises et udvalg af Karen Blixens malerier, kultegninger og pasteller samt afspillet eksempler fra samlingen på den musik, Karen Blixen holdt allermost af. ■

Dorte Smedegaard er foredragsholder og forfatter til biografien "Vildfuglene" om Carl Nielsens ungdomskæreste, maleren og forfatteren, Emilie Demant Hatt.

NYT FRA VEJEN KUNSTMUSEUM

Af Teresa Nielsen, museumsdirektør

Hvor er plejer blevet af?! Pandemien kræver evig omstilling... den til trods sluttede 2020 på Vejen Kunstmuseum med et tilbageblik på et år, der har budt på masser af landevinginger ud over arbejdet med nybyggeri og renoveringen. De gode takter fortsætter ind i 2021. Bladet her samler op på nogle af dem...

OBS – Oplysning til Borgerne om Samfundet:

Vejen Kunstmuseum holder **LUKKET** frem mod slutningen af 2021. Et samlet personale har truffet den tunge beslutning. Med nybyggeriet på vej mod en afslutning giver det ikke mening at genåbne museet. I de ældste sale er nu igangsat det omfattende arbejde med portionsvis nedpakning alt det, der via nedfrysning [for at minimere indførsel af skadedyr som sølvfisk og andet utøj] skal i nybyggeriets bagland. Nu følger renovering af de ældste sale, inden de bygges sammen med de nye sale. Glæd Jer – der venter en **STOR** oplevelse, når vi sidst på året kan invitere ind i det "nye" Vejen Kunstmuseum. Det bliver næsten dobbelt så stort! I stedets ånd rummer det underspillede nybyggeri nye vinkler på oplevelsen af kunstens verden.

DET DIGITALE MUSEUM

Selv om museets sale fortsat vil være lukkede, arbejder museet videre med de daglige aktiviteter på instagram og facebook. Under pandemien er kredsen af følgere vokset til en daglig radius på 500-700 brugere. Samme udvikling ses på museets hjemmeside, der i 2020 har haft 271.641 besøg. Her kan museet nå ud til alle kunstinteresserede med en internetforbindelse – også dem ude i verden, der ikke nødvendigvis forstår dansk, men kan søge på kunstnernavnene!

Som i foråret 2020, hvor formidlingsfokus flyttede fra museets indre ud til den døgntilgængelige kunst på Museumspladsen, vil de kommende aktiviteter ske i de midlertidige formidlingslokaler på Nørretorv samt ude på Museumspladsen. Den forskudte optakt til "Billedkunstens Dag" (læs mere på side 7-8) giver allerede genlyd i bymidten!

"NYE" VINDUER TIL HYTTEN

Først på året 2021 har Jette Löwén Dall, der er tegnelærer i Vejen Billedskole taget imod museets udfordring om at male otte muntre tegneserieagtige vinduer til Hytten, der var Niels Hansen Jacobsens bolig fra omkring 1908 til han i 1924 flyttede ind i den nordlige ende af Vejen

Vejen Kunstmuseum holder **LUKKET** frem til slutningen af 2021. Dato for åbning af det "nye" Vejen Kunstmuseum følger hen i efteråret.

▼ Jette Löwén Dall står med tavlen, hvor man kigger ind til billedhuggeren, der sidder i sin stue.

▼▼ Hun har optegnet og malet otte dækplader til "Hytten" vinduer. Huset kan ses i den nordlige ende af Vejen, Skolegade 12..

Kunstmuseum. Motiverne har hun fundet i gamle fotos samt i temaskildringer af samlingens værker – eksempelvis nattens væsner, Jens Lunds blomster, museets trolde eller et Pippi-vindue. Alle er velkomne til at kigge forbi. Pladerne beskytter de oprindelige vinduer ca. 1850, mens huset afventer den store renovering.

DET "NYE" MUSEUM

Længe har de ydre mure stået færdige, og mellembygninger står nu også skarpt. Den omfattende "finpudsning" foregår nu indendøre. I løbet af de kommende måneder skal også de ældste sale renoveres. Fra Beckett-Fonden er der kommet en bevilling til at etablere en klimasluse i overgangen til den klimastyrede del af museets sale. Tak for den kærkomne støtte og motiverende opbakning!

▲ Klimaslusen er et glasbur, der i nordenden af Malerisalen fungerer som buffer ved den store dobbeltdør ud mod Skulptursalen. Slusen er tegnet af udstillingsarkitekt Mads Kjædegaard, der også har tegnet keramikmontreren ▼ på Vejen Rådhus samt de kommende monter til museets keramiksamling.

DONATION – JOHN HUNOV'S SAMLING

Udstillingen "Dansk art nouveau-keramik i danske samlinger" kunne ses på museet i 1999. Pointen var at vise, hvor anderledes den franske kunstnerkeramik var fra det, som Niels Hansen Jacobsen skabte, mens han i 1890'erne var bosat i Paris. Værkerne var bl.a. lånt fra den private samler John Hunov. Han sagde allerede dengang, at det var hans hensigt, at samlingen skulle ende på Vejen Kunstmuseum. Det ønske har hans arvinger nu gjort alvor af. Med tak er de 70 stykker fransk keramik, udført af 38 forskellige kunstnere i tiden omkring 1900, kommet til museet som gave.

GAVER FRA NY CARLSBERGFONDET

Fra Ny Carlsbergfondet er dertil som gave modtaget to værker af Adrian Dalpayrat, ses til venstre. De er erhvervet hos en handlende i London og supplerer på bedste vis John Hunovs samling. Med tak får museets gæster mulighed for at sidestille Hansen Jacobsens unikke keramiske værker med fransk keramik af europæisk klasse. En anden gave omtales i næste nummer af bladet. ■

ORDSTRØMMEN

Kan og vil du afsætte 500 kr. til A-DOP-TION af et trestavelsesord og støtte Vejen Kunstmuseums arbejde med ORDSTRØMMEN – passagen mellem Museumspladsen og Lindegade? Først på åretsagde Birgitte Börjeson ja til at lave et læs ord-sten til Vejen. Lørdag den 23. januar 2021 kl. 17 blev 70 ord udbudt til adoption. Inden dagen var omme, var de første 5 sten taget. HURRA og TAK! Opbakningen har været overvældende! Over 60 ord er nu adopteret, og en tillægsliste er lagt på hjemmesiden. Om du vil adoptere et ord, er kontakten: pv@vejen.dk.

BILLEDKUNSTENS DAG 2021 – forskubbet af pandemien

Af Dorte Lehmkuhl, projektansat i museets formidling

Jubiii – vi er i gang igen, og atter i Niels Hansen Jacobsens fodspor. "Her, hvor Museumspladsen er i dag, sad for 150 år siden den lille dreng Niels og gravede med hænderne i den lerede jord. Han drømte om at lave figurer i ler, når han blev stor – og det kom han i den grad til!" Sådan lyder fortælling, der starter Billedkunstens Dag- forløbet her i 2021.

GIPSTØBEFORME & GLASUR AF KNUSTE STEN

"Må jeg hjælpe med at blande gips?" Vi er i fuld gang med at støbe gipsforme til stentøjstallerkner. Eleverne fra Højmarkskolens 5. klasse arbejder koncentreret. Hjælpsomheden med gipsblanding, rengøring og oprydning er stor. Mens nogle elever hjælper i museets midlertidige formidlingslokale, er andre på Museumspladsen ved at hente de tunge mortere, hamre og mejsler op fra kælderdepotet. Engagemenet bekræfter det, som en elev giver udtryk for: "Det er så dejligt at arbejde med noget helt andet og med hænderne!"

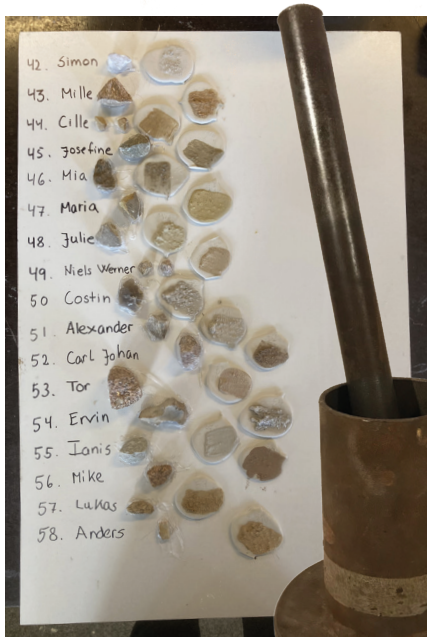
Kendskab til materialer, værktøj og brugen af det hele er vigtige dele af processen. Det lyder banalt, men det giver god mening. Eleverne er vant til at være meget i hovedet. Her har vi også hænderne, ja hele kroppen, med. Her mærker eleverne, hvordan leret formes mellem fingrene, hvad der sker, når vi glatter med en fugtig svamp, og hvordan gipsen bliver meget varm og herefter kølnes efterhånden som den størkner og tørrer. Ude på Museumspladsen mærker de, hvor mange kræfter man skal lægge i for at knuse en sten til stennemel, mens midt-byen genlyder af en blanding af hårde slag fra bankearbejdet og "klokkeklang", når jern slår mod jern.

Vi er et stort arbejdende, eksperimenterende fællesskab, hvor alle kan være med, og hvor motivationen er høj. Sådan var det også på førstedagen, da 0. og 1. klasse fra Glejberg Skole var på besøg. De drog hjem med støbeforme til 20 forskellige krus/små skåle.

Under besøget i det midlertidige formidlingslokale og på Museumspladsen møder eleverne og lærerne hele processen med at lave en stentøjstallerken. I Sophus Ejler Jepsens introduktion indgår en tv-køkken-agtig lynvisning af forløbet, der i virkeligheden strækker sig over flere uger:

I **DEL** starter i museets midlertidige formidlingslokale. I "Formfabrikken" lærer eleverne at lave en ganske simpel

gipsform. Så fortsætter de over i det "alternative læringsrum" ude på Museumspladsen. Hver elev medbringer hjemmefra en udvalgt sten, som de knuser til stenpulver/stenmel.

Det sker i et classesæt solide metalmortere leveret af Uldalls Jernstøberi i Vejen – TAK!

Stenmelet blandes siden i støbemassen. Eleverne maller lidt stenmel på hver sin stentøjsprøve. Gennem denne videnskabelig registrering – hvor hver elev og hver prøve har et udvalgt nummer i rækken – kan vi følge, hvordan hver elevs stenmel kommer til at reagere i brændingen. Vi ender med at have omkring 150 forskellige prøver og en kæmpe vidensbank.

2. DEL foregår på skolerne. Der blander eleverne stenmel hjembragt fra besøget på Museumspladsen i hver sin afmålte portion flydende stentøjsler. I individuelt unikke gipsforme støber eleverne deres skåle/tallerkner. Når formene er hærdede, dekorerer de deres værk med koboltblå mønstre eller blomster, inden deres kreationer forglødes – en lavere brænding, der foregår inden glaseringen.

3. DEL foregår ligeledes på skolerne. Nu skal tallerknerne glaseres indvendigt og på kanterne, så eleverne siden kan bruge dem. Deres skåle stentøjsbrændes ved over 1200 grader.

4. DEL bliver den afsluttende fernisering – en forsøket "Billedkunstens Dag". Den er programsat til juni 2021 og holdes på Museumspladsen. Den endelige dato meldes ud, når vi er tættere på. Vi glæder os til gensynet og til at se de færdige tallerkner og skåle.

PANDEMIENS BENS PÆND

Sidste års Billedkunstens Dag blev fejret med omkring 200 elever på Museumspladsen den 11. marts om formiddagen, mens landet sidst på dagen blev "lukket ned".

Her i 2021 har pandemiens forsamlingsforbud, hjemsendte klasser og nye klassedelinger/hold givet sine udfordringer. Vi er derfor mega glade for, at det trods alle bespænd er lykkedes at udskyde og gennemføre dette unikke forløb med syv af Vejen Kommunes billedkunsthold – hurra! ■

FORÆRET – EN GAVE TIL SAMLINGEN

Af Teresa Nielsen, museumsdirektør

Tilbage allerførst i 1930'erne åbnede Henrik Kronhøj sin farvehandel i Nørregade 48. Foråret 1934 købte han nr. 3 på østsiden af Søndergade, tæt på togbanen. Familiealbummet dokumenterer, hvordan ejendommen frem til den 10. maj 1934 var i én etage. Fra den 29. juli 1934 fremstod den som en topmoderne funkisejendom med fladt tag og forretning i stuen. På førstesal blev der plads til familien. Facaden fik sin – endnu eksisterende – karakteristiske overflade med en struktur, der måske skulle skjule overgangen ved etablering af overetagen. Fra Nørregade medbragte Henrik Kronhøj det karakteristiske butiksskilt med et logo i hver ende. Malerforretning behøvede der ikke at stå, for pensel, spartel og malerkost var gengivet i begge ender af skiltet.

Farvehandlerens datter fortæller, at billedhugger Hansen Jacobsen handlede hos Kronhøj. Hendes far havde stor beundring for billedhuggeren. Museet var et pejlemærke i familiens liv. Når venner og bekendte var på besøg, var det ved Troldepringvandet, de blev foreviget.

NIELS HANSEN JACOBSEN

Om det var en byttehandel, kunst for malervarer, vides ikke. Men som hos andre gamle Vejen-familier opbyggede Henrik Kronhøj en lille samling af Niels Hansen Jacobsens værker. I hjemmet var der en krukke og en skål, formodentlig fra 1930'ernes produktion, samt en version af Niels Hansen Jacobsens "Efterårsmaske". Som en årstidspendant var han også ejer af billedhuggerens tidlige skitse til skulpturen "Foråret", der i mange år kun var kendt fra et gammelt glaspladenegativ. Den unikke statuette har hans datter besluttet at skænke som gave til Vejen Kunstmuseum. Herfra skal lyde en stor tak for, at det dermed også bliver muligt at vise denne side af hans produktion!

FORÆRET – STATUETTE & SKULPTUR

Statuetten blev til, mens billedhuggeren var bosat i 1890'ernes Paris. Hans svenske nabo, billedhuggeren Agnes de Frumerie, forklarede i et brev til Kunstakademiet i Stockholm, at hun hos Hansen Jacobsen lærte at støbe i metal. Amélie Simier, direktør for Musée Bourdelle, fortæller, at mange billedhuggere dengang i Paris sikrede deres skulpturer et mere varigt liv i en betalelig metallegering, der kunne bestå af smeltede tagrender, inddækninger og blyrør.

▲ Metalstatuetten var i mange år kun kendt fra dette gamle foto.
▼ Den færdige gippsskulptur ses her i billedhuggerens atelier i Kbh.

▲ I et familiealbum er bevaret foto af Kronhøjs første butik, der fra omkring 1930 lå i Nørregade 48.

▼ I albummet findes også fotos af ejendommen Søndergade 3 kort inden ombygningen, som Kronhøj bekostede i 1934.

▼▼ Da fik bygningen sin nuværende form i to etager. Oppe over butikken blev der indrettet privatbolig til familien Kronhøj.

Der er bevaret en serie glaspladenegativer, der er taget i Hansen Jacobsens atelier på Nygårdsvej i København. Her ses "Skyen", "Dryaden" og "Foråret". Optagelserne er ikke daterede. De kan tidligst være fra 1919, da "Skyen" er dateret 1918-1919. "Dryaden" var udstillet i 1918. Er det mon så sent som 1920-1921, at billedhuggeren lavede den eksisterende version af "Foråret" i håbet om at få hende ud i verden i sandsten?

Få år senere indgik "Foråret" med 12 andre af Hansen Jacobsens skulpturer som en del af gavebrevet til Vejen Kommune. Det er dateret den 27. juni 1923 som optakt til museumsbyggeriet.

"Foråret", der står i Skulptursalen, har mere til fælles med metalstatuetten end med den skulptur, der i 1901 blev vist på Den Frie. Billedhuggeren forener

Den slanke statuette viser sig at være væsentligt tungere, end den ser ud, da den er støbt i massivt metal. Dertil gemmer hun på en forbindelse, som den endelige gipsfigur i Skulptursalen på Vejen Kunstmuseum har sløret. Den har et let, venligt smilende næsten portrætagtigt yndigt ungpigeansigt. Statuetten har derimod et skarpere, mere mandhaftigt ansigt. Både pandens dekoration og ornamentikken omkring hendes ansigt er symmetrisk opbygget.

I sin indledende form var skulpturen af "Foråret" udstillet på Société Nationale des Beaux Arts' salon i Paris først på året 1901. Om efteråret stod den på Niels Hansen Jacobsens separatudstilling på Den Frie. På et foto ses den yderst til venstre. Kroppen og ansigtet er langt mere naturalistisk end på både den lille metalskitse og på den gipsversion, der står i museets Skulptursal.

Skulpturen, der var udstillet i 1901, har ingen set i mands minde. Mon kunstneren var så utilfreds med den, at han tilintetgjorde den? Eller gemmer den sig et eller andet sted? I 1914 blev statuetteudgaven vist på Den Frie med en oplysning om, at den var fra år 1900. I 1921 udstillede Hansen Jacobsen en gipsversion af skulpturen – formodentlig den, der i dag er bevaret på museet. Den fik en følgetekst om, at den var tænkt udført i sandsten som haveskulptur.

forskellige symboler på udvikling og vækst. Figuren vokser op af en løgagtig form omgivet af flammer/slyngninger/plantespirer. Kroppen er ikke færdigformet – hænder og fingre vokser sammen med de bølgende former. Ansigtet er stivnet, håret er som ildtunger, og den spæde kvindekrops armhuler er smykket med blomsterranker. Kvinden er foråret, naturen der vågner/spirer der skyder op mod solen. Samtidig er der associationer til en vågnende kvindekrop, overgangen mellem barn og voksen – et symbolsk forår.

FORÆRSMASKEN

Ser man på billedhuggerens keramiske værker er et af de absolutte hovedværker fra 1890'erne hans Efterårsmaske, der først på året 2020 var ikon for Niels Hansen Jacobsen-udstillingen i Paris. Den har en pendant i Forårsmasken. Ser man den sammen med metalstatuetten af Foråret, står det klart, at det var her Niels Hansen Jacobsen tog til afsæt i det furede ansigt med den tilstræbte symmetri i panden, den markante næse og det mandhaftige ansigt.

PERSONHISTORIE

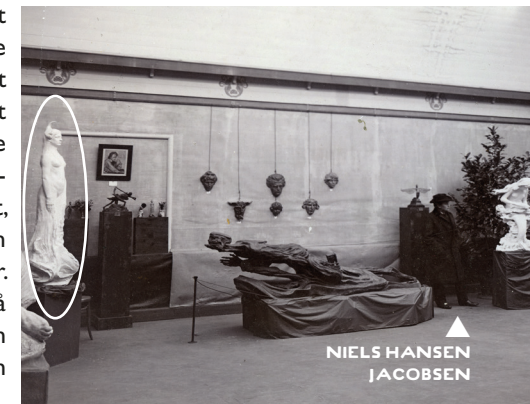
Henrik Kronhøj var født og opvokset i Horsens, hvor hans far drev en skotøjsforretning med adskillige ansatte. Sønnen kom i lære i en farvehandel i Nakskov, hvor han mødte sin hustru Kirsten. Hun kom fra Vejle, men var i huset hos en familie i Nakskov. De blev gift og valgte at slå sig ned i Vejen. Hvorfor? Datteren gætter på, at hendes far havde fået et godt tilbud. Vejen Miniby har dokumenteret, at Henrik Kronhøj levede sig ind i byens foreningsliv: 1941-43 var han formand for Vejen Handelsstandsforening, og i 1943 var han formand for radioklubben "Den upolitiske Lytterforening". Samme år forlod han Vejen, da han i Kolding havde købt en fabrik, der producerede træbetonplader. Familien flyttede og resten af sit arbejdsliv drev han fabrikken. Kronhøjs efterfølger blev A. Boysens Tapet og Farvehandel.

Af disse spredte oplysninger kan udledes, at billedhuggeren og farvehandleren kan have haft et andet fælles berøringspunkt. I kataloget over billedhuggerens dødsboauktion er anført en krystalradio. Det fortælles, at han allerede fra 1920'erne på den kunne høre torsdagskoncerterne. Guldmedens datter har fortalt, at hendes families samling af Niels Hansen Jacobsen keramik var opstået af bytthandler. Der var ingen radio/TV-forretning i Vejen, så guldmeden stod for den løbende reparation af billedhuggerens radio. Måske billedhuggeren også har talt radio med farvehandleren?! ■

▲ Forårsmasken findes i samlingen på Vejen Kunstmuseum. Trækkene i dette symmetriske furede ansigt går igen på statuetten.

▼ På Niels Hansen Jacobsens store separatudstilling på Den Frie i Kbh. i efteråret 1901 stod en helt anderledes tung version af Foråret.

▼ I den vestlige side af Skibelund-salen har døren siden marts 2019 været låst og barrikaderet. På den anden side har nybyggeriet stået på. Men hvordan mon de nye sale tager sig ud? De ukendte rum har eleverne indrettet i "Det virtuelle Vejen Kunstmuseum".

KROP & FØLELSER – VORES VIRTUELLE MUSEUM

Pandemiens digitale undervisning

Af Dorte Lehmkuhl, projektsansat i museets formidling

Oprindeligt skulle "Krop & Følelser" være fysisk undervisning i Vejen Kunstmuseums sale og i museets midlertidige formidlingslokale. Forløbet var til overbygningsklasserne i Vejen Kommune, og de skulle have været på besøg i foråret 2021. Men pandemien kom på tværs...
OG DOG: *Intet er så skidt, at det ikke er godt for noget!*

Forløbet blev lynhurtigt lagt om til online undervisning. Klasserne blev inviteret på besøg i "Det Virtuelle Vejen Kunstmuseum". Det åbnede nye og spændende muligheder... efterfulgt af nye og "spændende" udfordringer – særligt hvad angår teknikken: Hvad kunne lade sig gøre? Hvilke digitale platforme og værktøjer kunne alle elever tilgå samtidigt og i samme form? Hjemme sad de med meget forskelligt isenkram, netforbindelser og visninger. Hvordan med de sociale relationer? Undervisningsteknisk spurgte vi os selv: Hvordan fanger vi elevernes opmærksomhed bag skærmene? Vil de overhovedet i dialog med os? Og hvad kan vi nå på sølle 45 minutter? Heldigvis blev al frygt gjort til skamme og responsen har været overvældende – både fra lærerne og fra elever, der med eftertryk hilser ved gensyn i den virkelige verden!

VIRTUELT MUSEUM

I Vores Virtuelle Vejen Kunstmuseum har vi haft besøg af 10 forskellige 6. -9. klasser. Over fire "besøg" har hvert hold samlet deltaget digitalt i 4 x 45 minutter. Forløbene har været de samme for alle 10 hold – men med talrige justeringer og forandringer undervejs. Heldigvis har vi haft fornøjelsen af at kunne øve og udvikle os sammen med Billedkunst Valgholdet på Grønvangskolen. De har været vores levende "prøvekaniner", og vi takker for deres tålmodighed!

For os er det vigtigt, at eleverne får en oplevelse af at have været på besøg på Vejen Kunstmuseum. Derfor begynder forløbet med en introduktion til museet. I en kort video bliver eleverne budt velkommen. Her bevæger vi os fra lågen ved fortovskanten ind over Museumspladsen og helt ind på museet. Indendørs går turen fra Niels Hansen Jacobsens stuer i nord gennem Skulptursalen og Malerisalen til Skibelundsalen i syd. Dér introduceres eleverne for "Vores Museum". Det er alt det, som vi kan fantasere os til, at der skal ske i den nye tilbygning bag den aflåste dør mod vest...

Sammen skaber vi det virtuelle museum. Over fire lektioner indretter hver elev sin egen udstillingssal: 1) Produktion af personligt digt. 2) Skrivning af egen prosatekst. 3) Tegning af "Min blomst", der i et mønsterprogram bliver til tapet i deres udstillingssal. På væggene sættes også "Mit digt" og "Min prosatekst". 4) Individuel overfladebehandling til udvalgt skulptur på podie midt i salen.

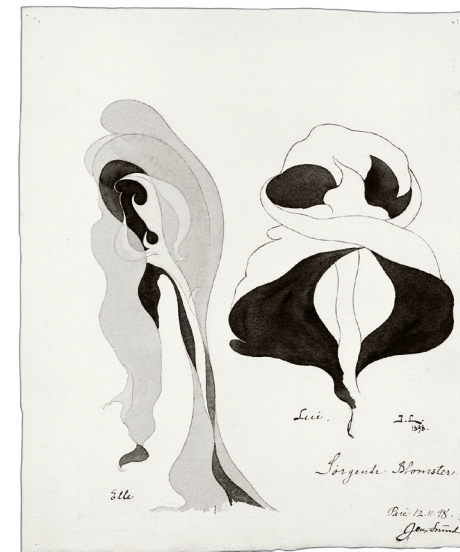
Udgangspunktet og den røde tråd i forløbet er en personlig oplevelse, en erindring, som eleverne genkalder sig med hjælp af en guidet erindringsøvelse. Det personlige minde bliver kilden til det videre arbejde med krop og følelser. I små tekster beskrives en erindring, følelser, farver og kropssprog.

1. & 2. OPGAVER: MIT DIGT & MIN PROSATEKST

I det digitale fællesskab læser nogle elever deres personlige erindring højt for klassen. Det kan anspore de sidste og lidt mere usikre elever til at skrive og dele deres oplevelse. Sikke en fantastisk måde at lære hinanden at kende, og sikke en tillid vi bliver mødt med – eleverne deler oplevelser om mistede kæledyr eller bortgangne bedsteforældre. Der nedfældes fine små kærlighedserklæringer til deres slægtninge, venner og bekendte. De har delt sjove historier, hyggelige begivenheder, stolte oplevelser og fantastiske øjebliksbilleder.

En elev i 9. klasse skriver: *"Min krop er anspændt, spændingen stiger i min krop, og sommerfuglene kommer, imens jeg prøver at slappe af og få pulsen ned. Jeg er fokuseret og ivrig efter at komme af sted. Ned i den rette position – let bøjede knæ, brystet frem, ret ryg og strakte arme. Med lukkede øjne, et smil og håret flagrende i vinden. Får min krop til at føle glæde, når jeg næsten svæver over vandet med vandski på. Duften af saltvand og frisk luft minder mig altid tilbage på varme sommerdage ude på båden og den frihed jeg får, når jeg er ude på det åbne hav. Følelsen af frihed når man svæver let, elegant over vandet. Den følelse kan ikke få mig til at være mere lykkelig og lettet. Ved at stå på vandski bliver jeg overvældet af energi og et boost af, at jeg kan alt i hele verden."*

En elev i 8. klasse fortæller: *"Jeg sidder foroverbøjet oppe på bordet, med det ene ben trukket op under mig med venstre arm hvilende på det. Jeg kan mærke hans hånd på min ryg, og høre de andres og min egen latter. Der er varme og tryk her. Ingen grund til at være en anden, end den jeg er. De har accepteret mig, som den jeg er. En ubekymret glæde indefra er et bevis på lige præcis dette. Jeg smiler for mig selv, og ønsker mig ingen andre steder hen."*

▲ I billedbogen "Forvandlede Blomster" fra 1899 leverer Jens Lund tuschtegninger af blomster, der ligger langt fra botanikkens planter. De besjælede streger skildrer menneskelige egenskaber som SORGEN, hvor figurerne til venstre knækker sammen under sorgen, mens den til højre lukker sorgen inde.

En anden elev i 8. klasse erindrer: ”Jeg stod og kiggede ned ad rulletrappen. Jeg synes, den var for langsom, så jeg begyndte at gå ned ad den. Jeg følte mig så tung. Det var som om mine sko var lavet af metal. Jeg havde nærmest ikke sovet på flyet, fordi der havde siddet en baby og skreget hele vejen. Lige inden jeg er ved bunden af rulletrappen, peger min far og siger: ”Hey, hvem er det, der står der?” Min bedstemor og bedstefar var kommet for at tage imod os. Da jeg kigger op, får jeg det største smil på læben og løber, så hurtigt jeg kan, hen til dem. Det føltes ikke længere, som om jeg havde tunge sko på. Nu var det, som om jeg løb på skyerne.”

En elev i 7. klasse mindes oplevelsen af at miste sin hest: ”Jeg står klokken 7 om morgenen på rideskolen. Jeg kan ikke forstå det. En af mine bedste venner skal til Sjælland. Jeg kommer aldrig til at se ham igen. Det var forfærdeligt at have ingen anelse om, hvem han kom hen til og hvor. Følelsen var forfærdelig og slet ikke til at være i. Det var en blanding mellem sorg og forvirring. Vi skridtede rundt på banen – helt tavse. Jeg kunne mærke varmen stige op fra ham. Mine ben føltes lange og tunge ned om ham. Jeg havde ikke lyst til at stige af. Det føltes, som om jeg var klistret til hans ryg med superlim. Han bliver læsset i traileren, og det er som om det hele går i stå. Jeg står bare der og kigger. Jeg har egentlig bare lyst til at løbe og aldrig komme tilbage. Jeg ser traileren køre væk. Det er som om grusvejen er 10 km lang. Jeg føler, at mine fødder er lavet af bly og mine ben af gele.”

3. OPGAVER: MIN BLOMST

Et miniforedrag om tegneren og maleren Jens Lunds billedbog ”Forvandlede Blomster” fra 1899 viser, hvordan en følelse eller en stemning kan gengives i tegningens bløde, kantede eller sitrende streg. Se hvordan ”En snedig Blomst” som en listig slange forsøger at indynde sig, eller ”En sørgende Blomst” enten falder sammen om sig selv eller lukker sorgen inde. Ud fra elevernes erindringer vokser en personlig blomst ”Min blomst” frem i det simple tegneprogram Paint. På forunderlig vis forvandles billederne siden til følsomme tapeter.

I et mønsterprogram forvandles den enkelte blomst i mangedobling, parallelforskydning, rotationer og spejlinger. Tapetets udtryk ender langt fra den oprindelige tegning. Når eleverne ved næste lektion møder deres tapeter på væggene i Vores Virtuelle Vejen Kunstmuseum, kan de næsten ikke genkende deres egen blomst!

SALENE I VORES MUSEUM

Virtuelt går vi på besøg fra den ene elevs udstillingssal til den næste. Salenes ottekantede form er de alle fortrolige med. Den er hentet fra de to ottekantede kuppelsale på Vejen Kunstmuseum – Skulptursalen og Skibelundsalen. Begge er de direkte forbundet med Skulptursalen på Den frie Udstillingsbygning ved Østerport i København. Den ældste af salene blev opført i 1905 på bestilling af fire billedhuggere:

Anders Bundgaard, Viggo Jarl, Rudolph Tegner og vores Niels Hansen Jacobsen. Da bygningen i 1914 blev flyttet hen, hvor den står i dag, blev den gjort symmetrisk med endnu en ottekantet sal. Sjovt, at vores kuppelsale har slægtninge i en direkte arkitekturforbindelse på tværs af landet fra øst til vest!

4. OPGAVER: OVERFLADEN TIL EN SKULPTUR

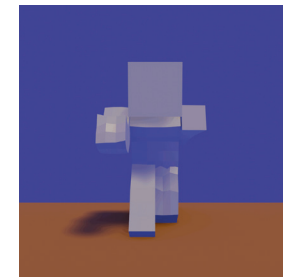
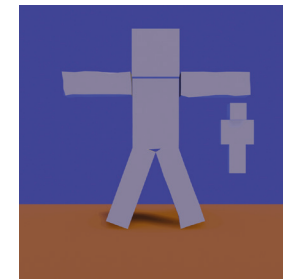
Det næste mini-foredrag starter i antikkens Athen, demokratiets vugge. Derfra når turen med stormskridt til Thorvaldsens Museum, der i 1848 var Danmarks første offentlige museum. Det blev et led i demokratiseringen af det danske samfund. Her flettes fortællinger ind om museets arkitekt M.G. Bindesbøll, som på malervennen Constantin Hansens 1837-maleri ”Et Selskab af danske Kunstnere i Rom” deler sine oplevelser fra Athen. I en sidestilling af Thorvaldsens og Niels Hansen Jacobsens skulpturer oplever vi bevægelserne i kropssproget frem mod de mere abstrakte skulpturer, som vi ser på Vejen Kunstmuseum. Eleverne får til opgave digitalt at modellere et ”skin” – et relief. Det føres over på skulpturelle former i slægt med figurene i spillet Minecraft, som eleverne alle er fortrolige med. De præfabrikerede figurer mimer bl.a. Niels Hansen Jacobsens skulpturer af Thor, Loke og Trolden.

EN FLYVETUR GENNEM DE 8-KANTEDE SALE

Forestil dig at træde ind i Vores Virtuelle Vejen Kunstmuseum. Fra sal til sal er væggene beklædt med elevernes individuelle tapeter. Her hænger deres erindringer beskrevet i ord og i blomstertapet. Midt i rummet står deres modificerede minecraft-Niels-Hansen-Jacobsen-skulptur med den enkelte elevs ”skin”. Nogle figurer har gåsehud, andre har aerodynamiske linjer inspireret af relieffet på ”En Troid, der vejrer Kristenkød”. Mens vi virtuelt bevæger os rundt i rummene og eleverne læser deres erindringer op for klassen, er jeg meget glad for at have været en del af disse stærke oplevelser.

Vi øver og eksperimenterer fortsat sammen med Billedkunsthølet fra Grønvangskolen. Sidst gik vi et skridt videre. Vi fik besøg af musiker Simon Voigt, som hjalp de enkelte elever med at komponere små stykker musik til deres unikke rum. Tænk, hvad en lille personlig erindring kan udvikle sig til!

Sophus Ejler Jepsen og jeg har mange ideer under udvikling, og til efteråret er vi klar med endnu et forløb ”Krop & Følelser” til 8. klasserne i Vejen Kommune.

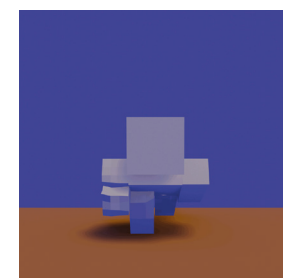
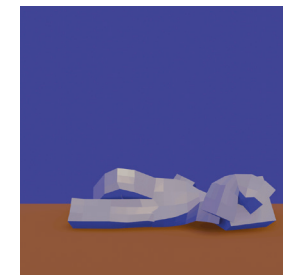

▲ Helt enkle Minecraft/tændstikfigurer, derunder Trolden.

▼ En stiliseret Loke, der ligger og vrider sig.

▼ Skyggen, der stryger afsted helt tæt ved jorden.

◀ Fem eksempler på elevernes blomster tegnet i det helt simple program Paint.

KUNSTNEREN GABRIELE JACOBSEN

– at lede med lys og lygte

Af Teresa Nielsen, museumsdirektør

I løbet af en generation, og ofte på ganske få år, kan viden forsvinde, hvis der ikke er instanser eller privatpersoner, der tager vare på afgørende dokumentation. Det gælder både for mandlige og kvindelige kunstnere. Det går dog ofte dobbelt hårdt ud over kvinderne, som Simone de Beauvoir for mange år siden så overbevisende slog fast – og som det tydeligt fremgår af fortællingerne omkring Black Lives Matter, hvor et enkelt centralt eksempel er Breonna Taylor.

KVINDELIGE KUNSTNERE OMKRING 1900

Kigger vi i kunstens verden tilbage til tiden omkring 1900, ser vi, at forsvindende få af de kvindelige kunstnere fik/kunne få afgørende anerkendelse i form af fx tildeling af legater, separatstillinger, artikler, publikationer og indkøb til de nationale og private samlinger. Uden anerkendelsen fik deres værker ikke den status og værdi, der gjorde dem selvsikrede til bevaring. I private hjem fik de plads som malerier af faster Dit og tante Dat. Efterkommere holdt af disse private familieminder, men allerede i andet og tredje led kunne viden gå tabt. Vejen blev kort fra en plads på loftet til lossepladsen.

Arbejdet med rekonstruktion af fortællingerne om de kvindelige kunstners liv og virke er ofte afhængigt af et sammentræf af lykkelige omstændigheder. Et vigtigt afsæt kan være betænksomme efterkommere eller bekendte, der har taget vare på et materiale. Et godt eksempel er det fortsatte arbejde med Anna E. Munch (1876-1960). Det indledtes midt i 1990'erne, da Niels Ehrenreich og hans hustru Gertrud som gæster på museet tilfældigt fortalte opsynet, at de havde en keramisk maske af Niels Hansen Jacobsen. Pietetsfuldt havde de taget vare på den nu uddøde gren af Munch-familien gemmer – ja, slægtninge til Edvard Munch! Rejser rundt i landet for at se altertavler og malerier, krydset med de tegninger, skitsebøger, Helga Munchs fotos, breve og andre arkivalier, som ægteparret Ehrenreich havde gemt, er blevet til en lang rejse ind i historien om en kvindelig kunstners livsforløb. Samtidig opstår et tidsbillede omkring en kunstner, der var en af ægteparret Gabriele og Niels Hansen Jacobsens livsvidner fra 1890'ernes Paris og resten af livet.

GABRIELE JACOBSEN – indsamling og udstilling

Helt anderledes har det været med kortlægningen af en vigtig del af Vejen Kunstmuseums historie: Fortællingen om billedhugger Niels

Hansen Jacobsens første hustru Gabriele, født Anna Gabriele Rohde (1862-1902), der var uddannet billedkunstner. Hun døde ganske ung og har kun efterladt sig få spor. I tidsånden tog hun i ægteskabet efternavn med sin ægtefælle. Som kunstner omtales hun som Gabriele Jacobsen. Sådan signerede hun sig i breve til venner og bekendte, og sådan omtales hun i denne artikel.

Til trods for, at ægteparret havde engagerede slægtninge, var der ingen direkte efterkommere til at tage vare på deres personlige papirer, som billedhuggeren bad om at få brændt kort inden sin død. Posthumt fik han i 1945 sin biografi skrevet af Niels Th. Mortensen. Siden er andre artikler og bøger kommet til.

Gabriele Jacobsens historie må derimod stykkes sammen af tilfældigt bevaret materiale. Et lykketræf har det været, at en historieinteresseret slægtning, Kirsten Norn, i december 2019 kunne åbne ballet her i bladet (ligger digitalt på museets hjemmeside) med en artikel fra slægtsvinklen. Hendes artikel er illustreret med gengivelser af en del af Gabriele Jacobsens barne-/ungdomsværker.

Gabriele Jacobsens ungdomsværker kommer til at indgå med andet materiale i en særudstilling, der sidst på året 2021 vises i et par af museets nye udstillingsrum i kælderens under den nyrenoverede vestlige bygning. Den bliver tilgængelig, når nybyggeriet er færdigt, samlingens 5.500 værker flyttet på plads og de nye udstillinger er etablerede. Hav tålmodighed... Pandemien kan nok også nå at forrykke en del!

ET CITATHÆFTE

Ved lidt af et mirakel er hos en af billedhuggerens efterkommere – en nieces barnebarn – bevaret en samling familiearkivalier, der også rummer vigtige vidnesbyrd om Gabriele Jacobsen. I et hæfte har hun afskrevet citater og passager fra litteraturhistorien. Det er påbegyndt, mens hun identificerede sig som Anna Rohde. Navnet har hun anført på forsiden med formaningen: "Ikke bestemt for Andre". I en anderledes hastig og fast skrift har hun – måske under årene i Paris? – anført: "Absentiers-toi de ce livre!!". På fransk står: Hold dig fra denne bog!

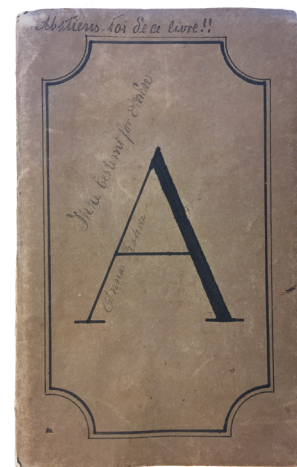
Hæftet rummer ingen personlige refleksioner. Det er fyldt med litterære citater og bonmot'er, hvis sum giver indblik i aspekter af hendes væsen. Alene afskrifterne på de forskellige sprog viser den gode uddannelse, hun tog. Hun var bredt belæst og kunne tage ordet i mange forskellige samtaler. Blandt de danske bonmot'er citerer hun Grundtvig: "Det er godt at være Barn, hvor der holdes Jul, tungt at være der, hvor ingen holdes." Deraf kan vi næppe udlede, at hun var grundtvigianer, men citatet lader ane, at hun sympatiserede med hans tanker. Et sted skriver hun eftertænksomt: "Hvo som roser sig af aldrig at have

▼ Gabriele Jacobsen indledte skriveriet i sit citathæfte mens hun endnu hed Anna Gabriele Rohde og som ung emanciperet kvinde var ved at uddanne sig til lærerinde på Zahles Skole i København.

▲ Niels Hansen Jacobsens sten-tøjsportrætmuske af hustruen, der som han også var uddannet på Kunstakademiet i København. Hun var i 1888 en del af det første hold af kvindelige elever på den institution, hvor mænd siden midten af 1700-tallet havde fået en statsstøttet uddannelse.

LÆS MERE om Gabriele Jacobsen i tidligere numre af Kunst omkring Trolden: 2018, blad nr. 3 Kirsten Norn om familieforbindelser forevigt i gravhunden Felix. 2019, blad nr. 3 Kirsten Norn om Gabriele Jacobsen set fra familien 2020, blad nr. 1 Teresa Nielsen om Gabriele og fotografen Elisabeth Schack

▲ Et af Gabriele Jacobsens ornamestudier i den skitsebog, der findes i privateje, men er lovet som gave til museet i forbindelse med den kommende mønstring af de spor, der kan findes af hendes virke. TAK, den er en vigtig brik i arbejdet med at bringe Gabriele Jacobsen ind i den danske kunsthistorie.

skiftet Mening, tilstaar paa samme Tid aldrig at have lært noget." Særligt stærkt må disse ord have grebet hende: "Kun den er virkelig stærk, som undertiden kan give efter." For hun har dateret sentensen den 30. september 1886 og tilmeldt den: Anna Rohde – altså mens hun endnu gik på Zahles Seminarium, hvor hun i 1887 blev færdiguddannet som lærerinde.

Mange af hæftets citater er på fransk – et sprog Gabriele Jacobsen beherskede til perfektion i skrift og tale, inden ægteparret Jacobsen i 1892 slog sig ned i Paris. Hendes fortrolighed med sproget må have været afgørende for, at besøget blev til en tiårig bosættelse. Blandt de franske bonmots findes det berømte Napoleon-citat fra 1812: "Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas..." På dansk lyder ordene: "Fra det sublime til det latterlige er der kun ét skridt." Tidens Napoleons-dyrkelse spores også i, at Gabriele Jacobsen i hæftet har nedfældet Julius Langes tekster om Eugène Guillaumes portrætbuster af Napoleon.

På engelsk citerer hun bl.a. forfatterne Will. Shakespeare og John Ruskin. Mens øvrige tekster står i hendes almindelige skråskrift, har hun konsekvent afskrevet lange tysk passager i gotisk håndskrift med bl.a. citater efter Faust og Mefistofeles. Dertil er der passager på latin og et enkelt citat med græske bogstaver.

Undervejs dukker også kvinderne op. I et afsnit om slotte og mindesmærker – måske en opgave i forbindelse med hendes studietid på Kunstakademiet(?) – har Gabriele Rohde lavet en oversigt over Danmarks Dronninger. Andetsteds har hun nedfældet adeldamen Ebba Brahes afgørende respons i 1615 til den svenske dronning: "Jeg takker Gud for Naaden sin og er tilfreds med Lykken min." Hermed menes Brahe at have resigneret over for dronningens modstand mod hendes og Gustav II Adolfs ønske om at indgå ægteskab.

Blandt de franske citater står George Sand: "Ou il n'y a pas d'amour, il n'y a pas de femme." – "Hvor der ikke er kærlighed, er der ingen kvinde." Sætningen er ikke umiddelbart til at opdrive blandt de kendte Sand-citater. Et andet lyder: "Là où il n'y a point d'amour, il n'y a point de jalousie." – "Hvor der er næsten ingen kærlighed, er der næsten ingen jalousi."

BOGSAMLINGEN I BILLEDHUGGERENS STUE

Blandt de få spor, som Gabriele Jacobsen har efterladt sig, er der endnu en kilde, som især kendere af fransk litteratur vil kunne dyrke yderligere. I den nordlige ende af Vejen Kunstmuseum står billedhugger Niels Hansen Jacobsens stuer bevaret stort set, som de så ud, da han forlod dem ved sin død den 26. november 1941. I den store stue er der et par reoler med bøger, der har tilhørt billedhuggeren, Gabriele Jacobsen og hans anden hustru Kaja, født Jørgensen.

Nogle af kunstnerens bøger er betegnet Anna Rohde, andre Anna G. Rohde og slutteligt Gabriele Jacobsen. I studietiden og mens de boede i Paris læste den aktuelle franske litteratur. Eksempelvis har hun i Zolas "L'Assommoir" i udgivelsesåret skrevet: A. G. Jacobsen, okt. 92 Paris. 1892 var året, det unge ægtepar om foråret tog turen fra Italien til Paris, hvor han debuterede på den officielle Salon med "En Kuglespiller, der ser efter sit Kast". Året efter skrev hun *Gabr. Jacobsen* i Zolas "Au Bonheur des Dames". På samme måde skrev hun året efter dets udgivelse sit navn i Octava Mirbeaus "Les Mauvais Bergers: pièce en cinq actes représentée a Paris, sur le Théâtre de la Renaissance le 14. décembre 1897 Paris". I Madame de Staëls "Corinne du l'Italie" har hun blot skrevet *G. Jacobsen, Boulevard, Arago 65*.

Blandt de kunstfaglige værker, der har været hendes, står Franz Kuglers "Handbuch der Kunstgeschichte", 3. oplag fra 1856 betegnet Anna Rohde [18]85. Hendes kunsthistorie interesse har været vakt allerede da hun gik på Zahles Seminarium. Tankevækkende er det, at der i "N.L. Høyens Skrifter" ved J. L. Ussing, udgivet i tre bind i årene 1871-1876, står skrevet *Anna Rohde* og *N. Jacobsen*. Billedhuggeren har altså føjet sit navn til i bogen, som hun må have haft, inden de blev gift.

EN SKITSEBOG

Gabriele Jacobsens citathæfte viser sig at have været brugt over længere tid. Det var meget almindeligt på en tid, hvor papir var anderledes kostbart end i dag. En beslægtet udnyttelse gælder også en skitsebog, hvor der på indersiden af omslaget står: "A. Rohde, Østerbrogade 28 C. 2". På adressen boede hun i sin studietid med sin far og søstre. Nedenunder har hun skrevet: "Jacobsen. 65. Boul. Arago. Paris" – altså adressen som de nygifte nåede frem til i foråret 1892.

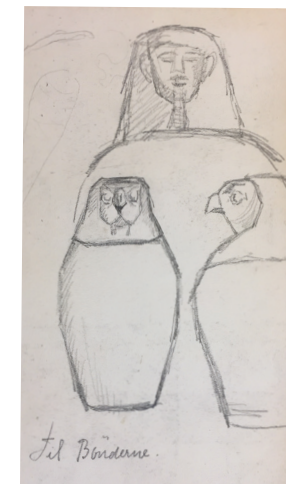
Skitsebogens dateringer viser, at Gabriele Jacobsen mindst har brugt den fra 1888 – da hun tegnede Hardenberg Slot ved Saxkøbing – og frem til 1891. I minutiøse blyantstegninger har hun arbejdet med nordisk ornamentik, futhark/runeskrift og optegning af slyngede sammenvævede initialer. Tegningerne minder meget om de forlæg til broderi, som museet har fået overdraget fra efterkommere til Anna Sarauw, der sammen med Johanne Bindsbøll og Kristiane Konstantin-Hansen i København drev den berømte broderiforretning kaldet "Bøden".

Gabriele og Niels Hansen Jacobsen blev gift den 12. august 1891. De må kort efter være draget på bryllupsrejse/dannelsesrejse ned gennem Europa til Italien, hvor de boede i Rom hen over årsskiftet. I skitsebogen er tegninger efter dele af et mosaikmønster betegnet "Til min lille Ælling / Palatino. Roma 14/11 91 / N. Jacobsen" med en lille

▲ 1888 står der ved denne skildring af Hardenberg Gods ved Saxkøbing.

▼ Mon Gabriele Jacobsen har modeleret et skakspil? I skitsebogen står der "Til Løberen" ved den siddende hund, mens de egyptiske balsameringskrukker er betegnet "Til Bønderne".

stileret fugl eller *Ælling*. Der er endnu en tegning fra Palatinerhøjen den 17. november og fra Vatikanet tre dage senere. På mange af bogens siderne er der et virvar af italienske gloser. Med vanligt gå-på-mod har Gabriele Jacobsen kastet sig over det italienske, som hun næppe har studeret hos Zahle...

Skitsebogens tegninger af egyptiske balsameringskrukker er betegnet "Til Bønder", og en siddende hund bærer teksten "til Løberen". Mon hun samlede inspiration til et skakspil? I billedhuggerens lille stue på museet står et velbrugt skakbræt, og det vides, at han senere i livet jævnligt spillede skak med bl.a. historikeren Søren Alkærsig.

Et portræt af en ung mand med hat vækker mindelser om et af billedhuggerens maskeportrætter, der af en slægtning til snedkermester Søren Willadsen blev omtalt som den italienske dreng. Begge har et beslægtet bredt ansigt – mon både tegningen og den keramiske maske har haft samme model?

Nis Petersen Lycke døde den 12. marts 1924 – mange år efter Gabriele Jacobsens død. Hans gravsten på Frimenighedens kirkegård i Rødning har Niels Hansen Jacobsen udført. I Gabriele's skitsebog har han noteret stenens tekst og placeringen. En anden side bærer mål på en profil, der kunne være hans Kolding-mindesten fra 1926 for dyrlæge J.J. Schmidt eller stenen for de faldne ved kirken i Skodborg. Den blev indviet sommeren 1922. Længe efter Gabriele Jacobsens død greb han skitsebogen og udnyttede de tomme sider. Her er også hastige omrids af sten med angivelse af mål – nyttige notater i hans arbejde med de mange grav- og mindesten.

ET PAR TEGNINGER OG ET RELIEF

På Vejen Kunstmuseum er ganske få af billedhuggerens breve bevaret. Med et par regnskabshæfter havde de forputtet sig bag nogle skuffer og undgik at blive brændt i 1941. Blandt det arkivalske materiale er også bevaret Gabriele's Jacobsens udgave af Elisabeth Schacks fotos af de kvindelige 1888-elever på Kunstakademiet – omtalt i sidste nummer af Kunst omkring Troiden. Desuden er bevaret et par løse sider fra en skitsebog.

På det ene blad er der en blyantstegnet portræt af Niels Hansen Jacobsen. Mon Gabriele Jacobsen har brugt det som forlæg, da hun i 1899 leverede det portræt af billedhuggeren, der blev trykt som illustration til Emil Fogs artikel om Niels Hansen Jacobsen? På side 696 i tidsskriftet *Hver 8. Dag* ses hendes sammenslyngede initialer GJ under tegningen, hvor der uden navns nævnelse står "Tegnet af Kunstnerens Hustru" – på en tid, hvor hustruer blev omtalt som fx Fru Professor Harald Høffding...

▲ Mon Gabriele Jacobsens tegning af den italienske dreng og Niels Hansen Jacobsens maskeportræt har haft den samme model?

Med lidt god vilje kan blyantstegningen være optakt til relieffet Gabriele Jacobsen modellerede af billedhuggeren med en hånd under hagen. Det blev i 1997 købt på auktion, hvor det forsøgsvis var sat til salg som et værk af Niels Hansen Jacobsen. Hans initialer står på bagsiden. Men under skulderen er indridset G. Jacobsen og et årstal, der kan være [18]94 eller 99. I mange år har der været en "uskreven regel", at kvindelige kunstneres værker må være billigere – og relief-fet fik en helt anden pris, da det "blot" var et værk af hans hustru... At de begge har signeret relieffet kan hypotetisk set betyde, at hun har modelleret relieffet, mens han har glaseret og brændt det.

EN INDSIGTSFULD NEKROLOG

Hos den slægtning, der har taget vare på citatbogen, findes også et udklip fra dagbladet *KØBENHAVN*, med en nekrolog over Gabriele Jacobsen. Uvidede har journalisten i den korte tekst givet det fyldigste historiske vidnesbyrd, der findes om hendes kunstneriske virke:

Billedhugger N. Hansen-Jacobsens Hustru, Gabriele, f. Rohde, er i Forgaars afgaaet ved Døden under et Ophold paa Hospitalet i Holbæk, hvor hun var bleven opereret for en Svulst i Brystet. Operationen var lykkedes, og hun syntes Helbredelse nær, da et Hjerteslag gjorde Ende paa hendes Liv. Hun blev kun 40 Aar gammel. Fru Hansen-Jacobsen – eller "Madame", som hun kaldtes blandt Vennerne – vil især blive erindret af en Mængde Danske i Paris. Det Hansen-Jacobsenske Atelier på Boulevard Arago var i Virkeligheden et Hjem for alle Skandinaver i Paris, thi det unge Kunstnerpar holdt altid aabent Hus, og det er en talløs Mængde Danske, Svenske og Norske, især Kunstnere og Forfattere, som har nydt en udstrakt og hyggelig Gæstfrihed her. Fru Hansen-Jacobsen var selv udøvende Kunstnerinde, hun både malede og udførte mindre Ting i Keramik. Paa "Kunst-Gewerbe-Musæum" i Hamborg vil man saaledes fra hendes Haand finde en Keramikmaske, et Portræt af hendes Mand. Ogsaa paa Hansen-Jacobsens Udstilling her i Byen i Fjor fandtes flere Smaating, der skyldtes Fruens Kunst. Hun var en sjælden fin og elskværdig Kvinde, hvis alt for tidlige Død vækker en bitter Sorg blandt alle, der har kendt hende.

Nekrologens afsenderinitialer F.O. dækker over den få år yngre journalist Frejlif Olsen (1868-1936), grundlæggende redaktør af *Ekstrabladet* fra 1904 til sin død. Han var en af omgangskredsen – gennem venskab med deres fællen, tegneren Johannes Holbek (1872-1903). Venskabet varede hele livet. På museet i er bevaret to breve Harriet og Frejlif Olsen. Det ene, dateret 31.5.1908, lykønskninger ved billedhuggerens og Kajas bryllup med lille krølle: "Vi skulde have sendt Dem disse Linjer for længe den. Dog, skønt vi lever af at skrive, er vi ikke videre flinke til at skrive Breve." Tyve år senere fulgte et kondolencebrev.

▲ Som enkeltark fra en skitebog findes på museet Gabriele Jacobsens profiltegning af Niels Hansen Jacobsen.

▼ Hendes profilportræt af ægtefællen med en hånd under hagen er modelleret i 1890'erne. For nylig er et andet eksemplar dukket op hos en handlende i Paris.

Indimellem ligger Frejlif Olsens brev af 27.12.1917, da han sad i Vestre Fængsel og tænkte på: "... Hytten, hvor jeg en Sommer tilbragte nogle saa Dejlige Dage. Værelserne i Hytten var næsten endnu mindre end dem herinde. Men Friheden var større, end den er her, hvor man aldrig synes at blive ked af mig!"

EN MASKE I HAMBORG eller: KUNSTHISTORIEN MÅ SKRIVES OM

Frejlif Olsens ord om, at Gabriele Jacobsen skulle være repræsenteret på Museum für Kunst und Gewerbe i Hamborg med et portræt, sætter en ny vinkel på den maske, der dér er registreret som billedhuggerens "selvportræt"... Under besøg i Hamborg for år tilbage hos den daværende leder af Jugenstil-samlingen, Dr. Rüdiger Joppien, kunne vi konstatere, at maskeportrættet er signeret af dem begge. Men hvorfor bærer det også billedhuggerens initialer? Et bud kunne være, at det er ham, der har glaseret og brændt det – at de dermed har betragtet det som et fælles værk.

Hvordan masken er blevet registreret som et selvportræt, er lidt af en gåde. Den er i sin tid omtalt og registreret af museets grundlægger Justus Brinckmann. Gennem sin danske hustru, træsnitskunstneren Henriette Hahn-Brinckmann, var han en personlig bekendt af det danske kunstnerpar i Paris. På spørgsmålet om han, på mandschauvenistisk vis, skulle have udraderet Gabriele Jacobsens rolle, svarer Rüdiger Joppien med et indgående kendskab til Justus Brinckmanns virke, at det næppe er tænkeligt.

I forbindelse med Brinckmanns besøg på Verdensudstillingen i Paris udførte Niels Hansen Jacobsen et reliefportræt af museumsmanden. Det findes i adskillige eksemplarer – blandt andet i privateje, på museet i Hamborg, i Vejen samt på Designmuseum Danmark. Kan det være gået hans næse forbi, at portrættet af Niels Hansen Jacobsen var modelleret af Gabriele Jacobsen, eller kan hun i tidsånden beskedent have underspillet sin rolle? Passagen "Ogsaa paa Hansen-Jacobsens Udstilling her i Byen i Fjor fandtes flere Smaating, der skyldtes Fruens Kunst." lader ane, at deres produktion flettede sig sammen.

Denne spidsfindighed kan ses som et ironisk billede på, hvor svært det i århundreder har været at få kvinderne skrevet ind i kunstens historie. Gid den må være med i et vendepunkt, hvor mest mulig af den gode kunst – med den nødvendige bredde i definitionen af god – fremover skrives ind i kunstens historie uafhængig af køn. ■

SUSANNE GEMMER

Kunstforeningens udstilling på Vejen Bibliotek
mandag den 3. maj – søndag den 30. maj

Susanne Gemmer er billedkunstner med rødder i det vestjyske. Hun er født i født i Aabenraa i 1967 men er nu bosiddende i Næsbjerg.

Jeg har virket som fuldtidskunstner siden 2020 og har igennem 20 år udviklet mit kunstneriske arbejde gennem utallige kurser/uddannelser ved anerkendte danske og udenlandske kunstnere. Jeg har deltaget på en lang række udstillinger på kunstmesser og i virksomheder og fungerer undertiden som inspirator/underviser på malerkurser.

Værkerne tager afsæt i abstrakt ekspressionisme, og ind imellem er der mere eller mindre genkendelige figurer, som oftest kvinder, der dukker op på lærredet.

Mit arbejde med maleriet er en intuitiv og eksperimenterende leg særligt i opstartsfasen og i opbygningen af de mange gentagne lag. Hen imod fædigførelsen af et værk bliver jeg ofte mere struktureret og får fokus på en eller anden form for komposition, da ro og harmoni er vigtig for mig samtidig med, at der gerne må være vildskab og ekspresiv energi.

Alt handler for mig om kontraster og balance. Kunst skal efter min mening kunne mærkes. ■

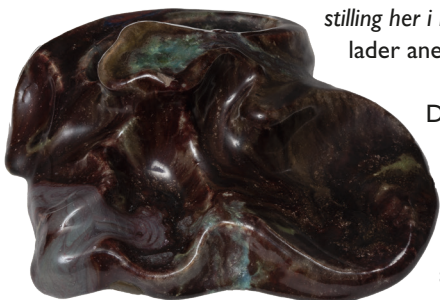

Med pandemien som usikkerhedsmoment åbnes udstillingen, men uden en fernisering. Følg med i dagspressen og på foreningens hjemmeside.

▲ Frejlif Olsens nekrolog slår fast, at Gabriele Jacobsen har lavet portrættet af Niels Hansen Jacobsen. Slut 2021 lånes fra Museum für Kunst und Gewerbe i Hamborg det eksemplar, som hun har signeret.

▼ I 11. time, dagen inden dette blad gik i trykken, dukkede en af Gabriele Jacobsens "Smaating" op - en amorf sag, der har været registreret som et Hansen Jacobsen værkværk, men er indridset GJ!

INDHOLD

- Nyt fra Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn, side 3
Karen Blixen – foredrag, side 4
Nyt fra Vejen Kunstmuseum, side 5-6
Billedkunstens Dag 2021, side 7-8
Foråret - en gave til samlingen, side 9-11
Krop & følelser - virtuelt museum, side 12
Kunstenren Gabriele Jacobsen, side 16-22
Susanne Gemmer – udstilling, side 23

FORSIDEN

På bestilling fra Helsingør Kommune har museets formidler, billedhugger Sophus Ejler Jepsen, netop afsluttet arbejdet med "Maleren Bro". Den står i Ålsgårde på Erik Gudmands Vej 16C.

BEMÆRK

Som følge af byggeriet på Vejen Kunstmuseum afvikles foreningens arrangementer andre steder. Pandemien giver også aflysninger. Følg med på foreningens hjemmeside: www.vejenkunstforening.dk

K.O.T. - Kunst omkring Trolden udgives i samarbejde mellem Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn og Vejen Kunstmuseum.

Indmeldelse af nye medlemmer til Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn kan ske på Vejen Kunstmuseum, Østergade 4, 6600 Vejen, tlf. 79 96 69 40 eller på mail: pv@vejen.dk. Kontingent for par: 350 kr. Enkelt: 175 kr.

Indbetaling af medlemskontingent til Danske Bank, reg.nr.: 1551, kontonr.: 8715633851 eller MobilePay: 99705.

NYHEDSMAIL Hvis du ønsker at få tilsendt museets nyhedsbrev, og endnu ikke er på vores udsendelsesliste, så send venligst din mailadresse til: pv@vejen.dk. Så modtager du nyheder om, hvad der sker på Vejen Kunstmuseum og i Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn.

REDAKTØRER

Gunna Kjelstrøm
Engparken 6, 6580 Vamdrup
tlf. 29663896
gunna.kj@gmail.com

Teresa Nielsen
Vejen Kunstmuseum
museum@vejen.dk
www.vejenkunstmuseum.dk

LAYOUT SKABELON

www.helle-jensen.dk

Medlemmer af kunstforeningen får bladet tilsendt. Bladet ligger fremme på museet og sendes til museets samarbejdspartnere.

Museums- og Kunstforeningen for Vejen og Omegn
www.vejenkunstforening.dk

Formand Anker Ulsdal
Vester Alle 84
6600 Vejen
tlf. 61713654
anker@ulsdal.dk